

ku.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till ku.kkm@regeringskansliet.se

Arbetslivsmuseernas Samarbetsråds yttrande avseende:
SOU 2023:58 Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun

Arbetslivsmuseernas Samarbetsråd (ArbetSam) välkomnar översynen av Kultursamverkansmodellen. Bevarandet av industrisamhällets kulturarv vilar idag i stor utsträckning på ideella krafter. ArbetSam önskar se mer av statligt ansvar. Det finns stora behov av ökat stöd, synliggörande och inkluderande av industrisamhällets kulturarv och landets alla arbetslivsmuseer i strukturerna. I Sverige finns 2 000* museer varav drygt 1 500 är arbetslivsmuseer.

ArbetSam anser att Riksantikvarieämbetet bör få utökad anslag för stöd till nationella ideella organisationer, ideellt kulturarvsarbete samt utökad ansvar och anslag för digitalisering av museisektorn som helhet.

ArbetSam välkomnar utredningens förslag om administrativa förenklingar och minskad detaljstyrning från statens sida men inte på bekostnad av den demokratiska processen.

Enligt utredningens förslag ska regionala utvecklingsplaner inte längre vara något krav, istället föreslås att man gör kultursamverkansplaner. ArbetSam ifrågasätter på vilket sätt detta skulle innebära administrativa förenklingar.

ArbetSam ifrågasätter att ett nytt kulturområde ska ingå utan extra tillförsel av medel.

ArbetSam ställer sig positiv till förslaget om att länsöverskridande samarbeten får möjlighet att söka statsbidrag.

ArbetSam avstyrker förslaget om att flytta pengar från det stöd som Boverket fördelar till icke-statliga kulturlokaler.

1.2 Förslag till förordning om statsbidrag till kulturverksamhet i samverkan

5§ ArbetSam avstyrker förslag att begreppet museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete, ändras till museer, i beskrivningen över områden.

En ändring skulle innebära att museernas betydande kulturmiljöarbete osynliggörs. Det är av vikt att kulturmiljön får än mer synlighet än idag då resurser är av stor skillnad mellan kultur- och miljöområdet vilket får konsekvenser inom flera områden, inte minst i fråga om stadsplanering och i fråga om EU:s vattendirektiv.

6§ sid 19. ArbetSam anser att civilsamhället ska synliggöras.

1.3 Förslag till förordning om samverkansstöd och utvecklingsbidrag

4§ sid 20. ArbetSam noterar att utredningen inte talar om civilsamhället. Det anser vi bör inkluderas.

5.2 Institutioner och annan etablerad verksamhet

ArbetSam anser att regionala kulturkonsulenter även behövs inom området musei- och kulturmiljö.

ArbetSam anser att den största museigruppen, landets drygt 1 500 arbetslivsmuseer, behöver synliggöras i beskrivningen av museiverksamhet och museernas kulturmiljöverksamhet.

Arbetslivsmuseerna har närmare nio miljoner besök per år, varav flertalet inte finns med i den officiella besöksstatistiken.

7.3 Det fria kulturlivets organisationsformer

ArbetSam anser att arbetslivsmuseer som engagerar omkring en halv miljon personer bör synliggöras i beskrivningen.

7.4 Kommunala och regionala stöd

ArbetSam välkomnar en nationell överblick över kommuner och regioners medelsfördelning till civilsamhället och övriga aktörer inom det fria kulturlivet.

9.1 Ett vidgat system för kultursamverkan

ArbetSam anser att civilsamhället ska synliggöras och inte ingå i begreppet "fria kulturlivet".

Civilsamhällets förutsättningar och mål skiljer sig från kommersiella aktörers.

ArbetSam anser att det är positivt att kommuner får möjlighet att fördela statsbidrag, under förutsättning att det ökar mindre aktörers möjligheter, till exempel ArbetSams medlemsmuseer, att ta del av ekonomiskt stöd.

9.2 Villkor för fördelning av statsbidrag

ArbetSam anser att det är positivt att säkra den konstnärliga friheten i bidragsfördelningen.

9.4 Statens arbetsformer

ArbetSam anser att civilsamhället bör synliggöras i rapporter om fördelning av bidrag och samverkansdialoger.

10.3 Kulturinstitutionen skolan

ArbetSam ställer sig bakom utredarnas bedömning att det är avgörande att det offentliga skolsystemet kan ge alla elever, oavsett bakgrund, en kvalificerad kulturell orientering. De estetiska ämnena bör i grundskolan och gymnasiet tillmätas större vikt.

Om Arbetslivsmuseernas Samarbetsråd

Arbetslivsmuseernas Samarbetsråd (ArbetSam) är Sveriges största museiförening med drygt 600 medlemsmuseer, 30 organisationer samt enskilda medlemmar. Driftsformerna för dessa museer är mycket varierade: enskilda föreningar, stiftelser, privatpersoner och företag som sköter den vardagliga driften. Ägandeförhållandena är minst lika mångfacetterade med föreningar, stiftelser, kommuner, företag och privatpersoner som ägare. Huvudparten av arbetslivsmuseerna drivs av ideella krafter.

Bakgrund

När Sverige industrialiserades fanns inte kapital att investera i ångmaskiner. I stället använde man sig av den billigare vattenkraften för att driva maskiner och produktionsutrustning. Sverige har därför, i motsats till exempelvis England, ett stort antal industriella anläggningar utanför städerna där vattenkraften varit en av lokaliseringsfaktorerna. Utanför storstadsområdena har marktrycket inte varit lika stort och många värdefulla industriellanläggningar har därför bevarats åt eftervärlden. På dessa platser finns idag arbetslivsmuseer som på ett resurssnålt och hållbart sätt bevarar och befolkar dessa platser. Där berättar man historien om hur Sverige utvecklades från att vara ett jordbruksland till att bli en framgångsrik industrination.

Industrisamhällets kulturarv berättar om hur industrialismen och de stora folkrörelserna i form av liberalism, frikyrklighet, nykterhet, kvinnorörelse och arbetarrörelse formade det moderna demokratiska Sverige.

Arbetslivsmuseerna berättar och levandegör historien genom arbete och vardag, ofta med maskiner och tekniska system i drift, men även om livet vid sidan av arbetet. Museernas huvudsakliga inriktning är att ur sina olika perspektiv bevara, bruka, och berätta om industrisamhällets kulturarv. Arbetslivsmuseernas samlingar är idag mycket omfattande. Man kan nog utan att överdriva konstatera att den största delen av bevarandet av industrisamhällets kulturarv vilar på ideella krafter.

*Ur rapport Civilt försvar mot 2030 ett totalförsvar i balans av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (Ju2022/01209/SSK).

Arbetslivsmuseer, centralmuseer, läns museer, kommunala museer, konstmuseer, friluftsmuseer, hembygdsmuseer etcetera.

Mikael Parr
Ordförande

Lovisa Almborg
Verksamhetsledare